

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน

FACTORS INFLUENCING THE TAX FILING BEHAVIOR OF TAXPAYERS IN THE PATHUM WAN DISTRICT

ณัฐวดี สิทธิกุล

สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผู้รับผิดชอบบทความ

Nuttawadee Sitthikul

E-mail: 6614154109 @rumail.ru.ac.th

Faculty of Business Administration Program in Accounting

Ramkhamhaeng University

Corresponding author

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน มีกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนในเขตปทุมวัน จำนวน 400 คน ซึ่งคำนวณตามหลัก ทาโร ยามาเนะ และสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามที่ครอบคลุมข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยความคาดหวัง ปัจจัยพฤติกรรมตามแผน และพฤติกรรมการยื่นภาษี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 27-42 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 25,001 ถึง 50,000 บาท ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และอาชีพ ต่างกันมีพฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ที่ปฏิบัติตามกฎหมายแตกต่างกัน ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแตกต่างกัน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ได้แก่ ด้านเครื่องมือ ด้านคุณค่าของผลลัพธ์ ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และด้านทัศนคติต่อพฤติกรรม ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย มีปัจจัยด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เพียงด้านเดียวที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการยื่นภาษี, ปัจจัยความคาดหวัง, ปัจจัยพฤติกรรมตามแผน

Abstract

This research on Factors Influencing the Tax Filing Behavior of Taxpayers in the Pathum Wan District utilized a sample of 400 taxpayers in the Pathum Wan District, which was determined by the Taro Yamane formula and selected using Convenience Sampling. The instrument used was a questionnaire covering personal factors,

expectancy factors, planned behavior factors, and income tax filing behavior. The results showed the majority of the respondents were female, aged between 27-42 years, held a Bachelor's degree, were employed as government officials or state enterprise employees, and had an average monthly income ranging from 25,001 to 50,000 Baht. Differences in personal factors, namely gender, age, and occupation, resulted in significantly different Tax Compliance Behavior. Meanwhile, differences in average monthly income led to significantly different Tax Non-Compliance Behavior. The factors significantly affecting Tax Compliance Behavior included: Instrumentality, Valence of Outcome, Perceived Behavioral Control, and Attitude toward Behavior. However, only the Perceived Behavioral Control factor was found to have a statistically significant influence on Tax Non-Compliance Behavior.

Keywords: Tax Filing Behavior, Expectancy Factors, Planned Behavior Factors.

บทนำ

ภาษีคือการเรียกเก็บเงินจากประชาชนและองค์กรตามที่กฎหมายกำหนด เป็นเครื่องมือทางการคลังที่สำคัญที่สุดของรัฐบาลในการหารายได้ให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายของรัฐ เพื่อใช้ในการบริหารและพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสาธารณสุข โภค ตลอดจนเป็นกลไกสำคัญในการกระจายรายได้และรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ดังนั้น การเสียภาษีจึงถือเป็นภาระหน้าที่ตามกฎหมายที่ประชาชนพึงต้องปฏิบัติตาม (กรมสรรพากร, 2566) โดยมีกรมสรรพากรเป็นหน่วยงานหลักของรัฐที่รับผิดชอบในการจัดเก็บภาษีอากร มีพันธกิจสำคัญคือ จัดเก็บภาษีตรงเป้า นโยบายตรงกลุ่ม บริการตรงใจ เพื่อยกระดับการให้บริการและสร้างความสมัครใจในการเสียภาษี ด้วยการขับเคลื่อนด้วย Big Data และนำเทคโนโลยีมาปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่อง อาทิ การพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์สำหรับการยื่นแบบ การตรวจสอบข้อมูล และการขอคืนภาษีผ่านเว็บไซต์ www.rd.go.th เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี (กรมสรรพากร, 2565) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการพัฒนาระบบและบริการเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ยังคงพบว่าประชาชนบางส่วนยังไม่ได้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือยื่นภาษีไม่ถูกต้องตามกฎหมายภาษี จากประเด็นสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน เพื่อค้นหาว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ผลจากการศึกษาวิจัยนี้จึงเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับกรมสรรพากรในการนำไปปรับปรุงกระบวนการและพัฒนาระบบบริการให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้มีเงินได้ที่มาใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงเป็นแนวทางในการเพิ่มความสมัครใจในการเสียภาษีของประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวันจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยความคาดหวังและปัจจัยพฤติกรรมตามแผนที่มีผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมการณ์ภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน
2. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการณ์ภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน
3. เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยความคาดหวังและปัจจัยพฤติกรรมตามแผนใดบ้างที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์ภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน

ขอบเขตงานวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตปทุมวัน จำนวน 39,399 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2567) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ด้วยสูตรคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก
2. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการวิจัยในช่วงเดือนกันยายน - ตุลาคม 2568
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ปัจจัยความคาดหวัง ได้แก่ คุณค่าของผลลัพธ์, ความคาดหวัง, เครื่องมือ และปัจจัยพฤติกรรมตามแผน ได้แก่ ทักษะติดต่อพฤติกรรม, การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง, การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ส่วนตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการณ์ภาษีเงินได้ของประชาชนในเขตปทุมวัน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยความคาดหวัง

Vroom (1964) ได้มีการเสนอเกี่ยวกับทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) หรือที่บางครั้งเรียกว่า VET Theory อธิบายว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการตัดสินใจโดยมีแรงจูงใจจากความคาดหวังว่าจะได้รับผลสำเร็จหรือผลลัพธ์ที่เป็นรางวัลตามมาจากการกระทำนั้น ๆ ความคาดหวังจึงเป็นสิ่งที่เกิดก่อนการกระทำและเป็นเหตุของการกระทำ องค์ประกอบหลักของทฤษฎี ประกอบด้วย

1. คุณค่าของผลลัพธ์ (valence) เป็นการประเมินว่าผลลัพธ์ที่ได้รับจากการกระทำนั้นมีคุณค่าหรือมีความสำคัญต่อตนเองมากน้อยเพียงใด ซึ่งหมายถึงระดับความรุนแรงของความต้องการของบุคคลในรางวัลนั้น ๆ
2. ความคาดหวัง (expectancy) เป็นความเชื่อที่ว่าความพยายามในการกระทำจะนำไปสู่การได้ซึ่งผลลัพธ์ เป็นการรับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างความพยายามที่ใช้ในการปฏิบัติงานกับผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง
3. เครื่องมือ (instrumentality) เป็นความเชื่อที่ว่าผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่รางวัลหรือผลตอบแทนที่คาดหวัง เป็นการรับรู้ว่าการกระทำที่ดีนั้นเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้บุคคลได้รับผลตอบแทนขั้นที่สองตามมา

ทฤษฎีความคาดหวัง เป็นแนวคิดที่เน้นย้ำว่าแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากความเชื่อมั่นในผลลัพธ์ที่ตามมา โดยสุภักฎาณี สุขสำราญ (2544) ได้ระบุว่า หลักการของทฤษฎีคือการที่บุคคลทำการประเมินเป้าหมายที่มีคุณค่า

และที่น่าจะเป็นที่จะบรรลุเป้าหมายนั้น สอดคล้องกับคำจำกัดความของ Oxford Advanced Learner's Dictionary (2000) ที่ระบุว่าความคาดหวังคือความเชื่อ หรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่คาดการณ์ล่วงหน้าต่อบางสิ่งบางอย่างว่าควรจะเป็น หรือควรเกิดขึ้น นอกจากนี้ ภัทราพรรณ รุ่งเรืองศิลาทิพย์ (2560) ได้เน้นย้ำว่าความคาดหวังเป็นแรงผลักดันจากภายในที่ เชื่อมโยงความพยายามของบุคคลเข้ากับผลตอบแทนที่มีมูลค่าเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังไว้ ขณะที่ บุญเลิศ โพธิ์ขำ (2567) ได้ประยุกต์แนวคิดนี้กับการเสียภาษี โดยชี้ว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎหมายเกิดจากทั้งแรงจูงใจเชิงบวกและแรงจูงใจเชิงลบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประทุมมา ภูริบริบูรณ์ และ จารุวรรณ แซ่เต้า (2566) ที่พบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับการชำระภาษี มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยการได้รับเงินคืนภาษีตามสิทธินี้ถือเป็นคุณค่าของผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมที่ส่งผลโดยตรงต่อการสร้างความพึงพอใจของผู้เสียภาษีนำไปสู่ความสมัครใจในการยื่นเสียภาษีให้ถูกต้องและตามกำหนดเวลา นอกจากนี้ ญัฐนิช สังหิตกุล และ เอกลักษณ์ไชยภูมิ (2567) ยังสรุปว่า ความเชื่อมั่นในเทคโนโลยีของกรมสรรพากรว่าระบบมีความถูกต้องและให้ประโยชน์ด้านการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมายและลดความกังวลของผู้เสียภาษี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีการยื่นภาษีเพิ่มขึ้น

2.แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพฤติกรรมตามแผน

Ajzen (1985) ได้พัฒนาทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior : TPB) ขึ้นจากทฤษฎี การกระทำที่มีเหตุผล (TRA) เพื่ออธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์เป็นการกระทำที่มีเป้าหมายประสงค์ ซึ่งเกิดจากการวางแผนและการตั้งใจไว้ล่วงหน้าภายใต้การควบคุมของตนเอง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ทิศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude Toward the Behavior) เป็นการประเมินผลโดยรวมของบุคคลต่อพฤติกรรมนั้น ซึ่งเป็นการประเมินผลของการกระทำในทางบวกหรือลบ หากบุคคลมีความเชื่อว่าการทำพฤติกรรมใดแล้วจะได้รับผลทางบวก ก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้นและมีแนวโน้มที่จะเกิดเจตนาแสดงพฤติกรรมนั้น

2. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norms) เป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับแรงกดดันทางสังคม หรือความเชื่อที่ว่าบุคคลสำคัญรอบข้างคิดอย่างไรกับการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ หากบุคคลได้รับรู้ว่าคนที่มีความสำคัญต่อเขาทำพฤติกรรมนั้น หรือต้องการให้เขาทำพฤติกรรมนั้น ก็จะมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามและทำตาม

- 3.การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) เป็นการรับรู้ถึงความง่ายหรือยากในการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ โดยพิจารณาจากทรัพยากร ความสามารถ และโอกาสที่ตนมี หากบุคคลเชื่อว่ามี ความสามารถหรือทรัพยากรที่จะทำพฤติกรรมนั้นได้ และสามารถควบคุมให้เกิดผลตามที่ได้ตั้งใจ ก็มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรมนั้น

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน คือ การกระทำของบุคคลมีเป้าหมายและเกิดขึ้นจากการวางแผนไว้ล่วงหน้าเพื่อให้ เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพจิต ประสานพันธ์ (2556) ที่กล่าวว่า ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน อธิบายถึงความคิดของมนุษย์ในการตัดสินใจโดยใช้เหตุผลเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง โดยการประเมินผลโดยรวมของ บุคคลต่อพฤติกรรม นอกจากนี้ อนุวัตร จุลินทร และคณะ (2562) ยังระบุว่า พฤติกรรมของมนุษย์เป็นการกระทำที่มี เป้าประสงค์และเกิดจากการตั้งใจไว้ล่วงหน้าภายใต้การควบคุมของตนเอง และอารยะ ทิมละม่อม (2561) ได้เน้นย้ำว่า

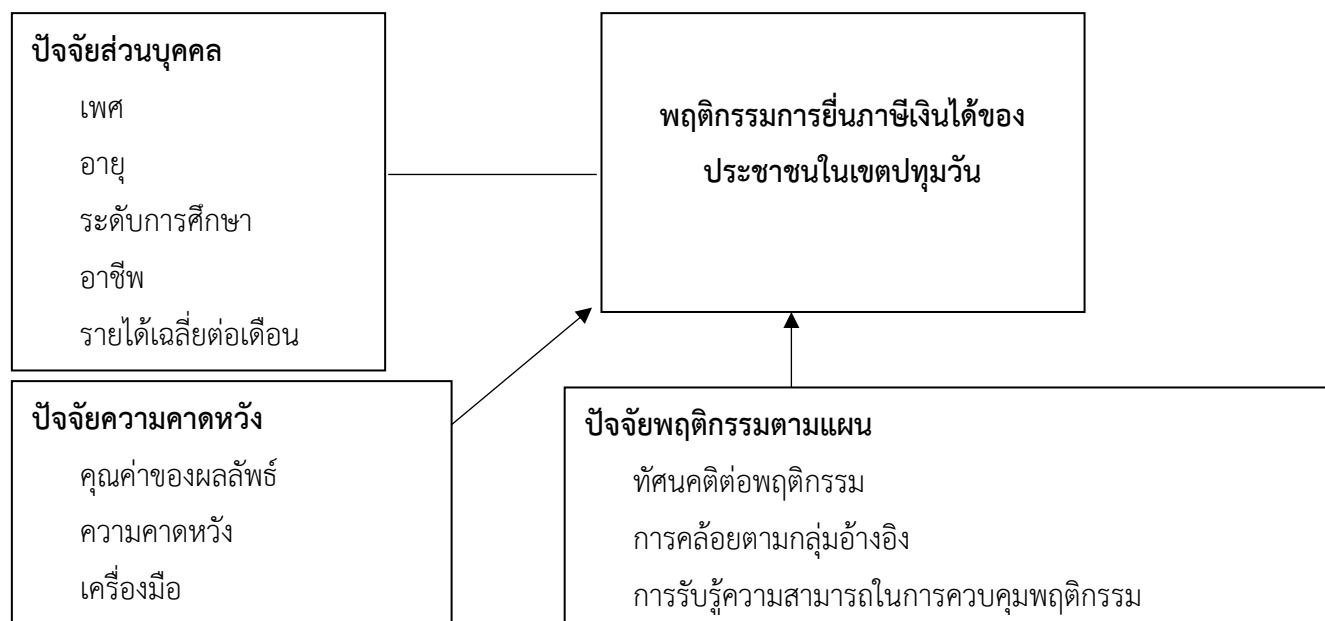
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เป็นกลไกสำคัญที่บ่งชี้ว่าบุคคลมีอำนาจในการจัดการกับทรัพยากรและสถานการณ์ เพื่อแปลงเจตนาให้กลายเป็นการกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา ศรีถาวร และ อังสนา ศรีประเสริฐ (2564) ได้สรุปว่า ทศนคติที่ดีของผู้เสียภาษี เป็นปัจจัยสำคัญในการนำไปสู่พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยผู้เสียภาษีให้ความสำคัญต่อความเป็นธรรมและความเสมอภาคของกฎหมายและการบังคับใช้เป็นอย่างมาก ขณะที่ ปิยะวิทย์ ทิพรส และคณะ (2567) พบว่า คุณภาพการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน และความพร้อมของระบบ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลเชิงบวกในระดับสูงต่อความพึงพอใจของผู้เสียภาษี

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้

Becker (1968) ได้เสนอ ทฤษฎีการป้องปราม (Deterrence Theory) เพื่ออธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ โดยมีแนวคิดว่าการตัดสินใจที่จะกระทำผิดกฎหมายสามารถอธิบายได้ในลักษณะเดียวกับการตัดสินใจทางเศรษฐกิจทั่วไป พบว่า ความน่าจะเป็นในการถูกจับกุม (p) มีผลยับยั้งพฤติกรรมการกระทำผิดได้มากกว่าการเพิ่มความรุนแรงของโทษ (f) ทั้งนี้เป็นเพราะผู้กระทำผิดจำนวนหนึ่งเป็นผู้ที่ชอบความเสี่ยง (risk preferrers) จึงตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโอกาสที่จะถูกลงโทษมากกว่าความรุนแรงของโทษ ดังนั้น เมื่อพิจารณาในเชิงเศรษฐศาสตร์ กิจกรรมที่ผิดกฎหมายจึงไม่คุ้มค่าที่จะทำ (at the margin) หากความน่าจะเป็นและบทลงโทษอยู่ในระดับที่เหมาะสม กล่าวคือ บุคคลจะเลือกกระทำผิดก็ต่อเมื่อผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับการกระทำผิดมากกว่าความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นหากถูกจับกุมและลงโทษ

พฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ คือ การตัดสินใจและแนวโน้มการแสดงออกของผู้เสียภาษีในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี โดยพฤติกรรมนี้เป็นผลมาจากการประเมินความคุ้มค่าเชิงเศรษฐศาสตร์ตามแนวคิดของ Becker (1968) ที่ผู้เสียภาษีจะชั่งน้ำหนักระหว่างผลประโยชน์จากการหลีกเลี่ยงภาษีกับความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นหากถูกตรวจสอบและได้รับโทษ (ประทีป ทับอัตรานนท์ และ จิตภา พรยิ่ง, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Sorg (1983) ที่เห็นว่าพฤติกรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับความตั้งใจและท่าทีที่มีต่อการปฏิบัติตามและไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งเกิดขึ้นได้ทั้งจากความตั้งใจและความไม่ตั้งใจอันเกิดจากความไม่เข้าใจ (นิมมวล วิเศษสรรพ และคณะ, 2562) นอกจากนี้ OECD, (2553) ได้ขยายขอบเขตปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เสียภาษีที่นอกเหนือจากแนวคิดของ Becker (1968) ได้แก่ การป้องปราม (deterrence) บรรทัดฐานทางสังคม (norms) ความเป็นธรรมและความไว้วางใจ (Fairness and Trust) โอกาส (opportunities) และปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic factors) โดยปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เสียภาษีว่าจะเลือกปฏิบัติตามกฎหมายภาษีหรือหลีกเลี่ยงการเสียภาษี สอดคล้องกับ Bello & Danjuma (2014) พบว่า การป้องปราม การเปลี่ยนแปลงนโยบายการคลัง การเปลี่ยนแปลงระบบจัดเก็บภาษีให้มีความโปร่งใส และความไว้วางใจในรัฐบาล ส่งผลให้ผู้เสียภาษีมีแนวโน้มเลือกแสดงรายได้ตามกฎหมาย โดยพิจารณาจากมาตรการลงโทษที่ชัดเจน เช่น เบี้ยปรับหรือเงินเพิ่มในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นอาศัยเงินได้ของประชาชนในเขตปทุมวันต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยความคาดหวังและปัจจัยพฤติกรรมตามแผนน่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์ย้ายถิ่นอาศัยเงินได้ของประชาชนในเขตปทุมวัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การออกแบบการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบไม่ทดลอง (Non-Experimental Research Design) ซึ่งมีการแสวงหาคำตอบและเก็บรวบรวมข้อมูลจากสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือสร้างขึ้นใหม่ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการวิเคราะห์ผลด้วยวิธีการทางสถิติ

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตปทุมวัน อ้างอิงข้อมูลประชากรไทย ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567 พบว่า ประชากรในเขตปทุมวันมีจำนวนประมาณ 39,399 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2567) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก โดยมีเกณฑ์การคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามคือ

ผู้ตอบแบบสอบถามต้องเป็นผู้อาศัยอยู่ในเขตปทุมวันและเป็นผู้ที่มีรายได้ถึงเกณฑ์ที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยทำการแจกแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์เป็นหลัก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วนดังนี้
ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 17 ข้อ โดยแบ่งเป็นคำถามคัดกรองและคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยความคาดหวังที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านคุณค่าของผลลัพธ์ ด้านเครื่องมือ และด้านความคาดหวัง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยพฤติกรรมตามแผนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านทัศนคติต่อพฤติกรรม ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ มีจำนวนข้อคำถามทั้งหมด 6 ข้อ

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะส่วนตัว

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้มีการนำแบบสอบถามมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย สามารถสรุปเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดกรอบแนวคิดและสร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. นิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม เพื่อให้สามารถวัดผลได้อย่างชัดเจน
3. นำนิยามศัพท์เฉพาะมาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสอบถามที่มีความครอบคลุมและสัมพันธ์กับนิยามศัพท์ของตัวแปรที่ใช้ในการดำเนินการวัดผลการวิจัย
4. จัดทำร่างแบบสอบถาม ประกอบด้วยโครงสร้าง 5 ส่วน

5. การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษางานวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น หลังจากนั้นนำผลการพิจารณาไปทำการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Item Objective Congruence Index - IOC) ถ้าค่า IOC มากกว่า 0.5 หมายถึง คำถามครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการวัดและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

2. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try-out) จำนวน 30 ชุด และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของครอนบาช (Cronbach, 1970)

ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยรวม 0.897 แสดงว่าข้อคำถามมีระดับความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง ผู้วิจัยจึงเลือกใช้แบบสอบถามชุดนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงโครงสร้างด้วยวิธี Principal Component Analysis โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ในการหาจำนวนขององค์ประกอบ พบว่า พฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวันแบ่งได้ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ได้แก่ ข้อคำถามที่วัดการปฏิบัติตามกฎหมาย (การยื่นภายในกำหนดเวลา, การรายงานรายได้ตามจริง, การใช้สิทธิลดหย่อนครบถ้วน และการตรวจสอบความถูกต้องของการคำนวณภาษี) ซึ่งทำการตั้งชื่อใหม่เป็น “พฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ปฏิบัติตามกฎหมาย” องค์ประกอบที่ 2 ได้แก่ ข้อคำถามที่วัดการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย (การจงใจลดหย่อนที่ไม่มีหลักฐานหรือเกินสิทธิ์ และการมีความคิดที่จะหาวิธีหลีกเลี่ยงภาระภาษี) ซึ่งทำการตั้งชื่อใหม่เป็น “พฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย”

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ มาเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดจำนวน 400 คน คือ ประชาชนในเขตปทุมวัน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครบ 400 ชุด จะดำเนินการนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์และคำนวณผลโดยผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้นำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1.1 ใช้ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency) กับตัวแปรที่มีระดับการวัดเชิงกลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลที่ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1.2 ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) กับตัวแปรที่มีระดับการวัดเชิงปริมาณ ได้แก่ ปัจจัยความคาดหวัง ปัจจัยพฤติกรรมตามแผน และพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน

2. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 พฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน จำแนกตามเพศ จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการทดสอบ T-Test

2.2 พฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หากพบความแตกต่างจะนำไปสู่การเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยใช้วิธีของ LSD

2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยความคาดหวังและปัจจัยพฤติกรรมตามแผนที่มีผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตปทุมวัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 76.00 ประชาชนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 27-42 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.25 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 61.50 ประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 64.80 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 - 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.00

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณของ “พฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ปฏิบัติตามกฎหมาย” ของประชาชนในเขตปทุมวัน

ปัจจัย	b	Std. Error	Beta	t	Sig.	F	Sig.
ค่าคงที่	0.252	0.163		1.546	0.123	111.471	0.000*
คุณค่าของผลลัพธ์	0.213	0.062	0.204	3.443	0.001*		
ความคาดหวัง	-0.45	0.065	-0.44	-0.692	0.489		
เครื่องมือ	0.219	0.058	0.223	3.752	0.000*		
ทัศนคติต่อพฤติกรรม	0.213	0.067	0.196	3.174	0.002*		
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	0.093	0.056	0.097	1.661	0.098		
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม	0.239	0.050	0.245	4.775	0.000*		

$R = 0.794$, $R^2 = 0.630$, Adjusted R Square = 0.624, SEE = 0.38950, *sig < 0.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่ามีตัวแปรอิสระ จำนวน 4 ตัวแปร ที่มีผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีที่ปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชนในเขตปทุมวัน คือ ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (ค่าน้ำหนัก = 0.239), ด้านเครื่องมือ (ค่าน้ำหนัก = 0.219), ด้านคุณค่าของผลลัพธ์ (ค่าน้ำหนัก = 0.213) และด้านทัศนคติต่อพฤติกรรม (ค่าน้ำหนัก = 0.213) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.794 และสามารถพยากรณ์ (R^2) พฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ปฏิบัติตามกฎหมายได้ร้อยละ 63 มีค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ที่ ± 0.3890 ซึ่งสามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

$$Y_1 = 0.239 (\text{ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม}) + 0.219 (\text{ด้านเครื่องมือ}) + 0.213 (\text{ด้านคุณค่าของผลลัพธ์}) + 0.213 (\text{ด้านทัศนคติต่อพฤติกรรม})$$

ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ปัจจัยความคาดหวัง ด้านเครื่องมือ ด้านคุณค่าของผลลัพธ์ และปัจจัยพฤติกรรมตามแผน ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ด้านทัศนคติต่อพฤติกรรม มีผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณของ “พฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย” ของประชาชนในเขตปทุมวัน

ปัจจัย	b	Std. Error	Beta	t	Sig.	F	Sig.
ค่าคงที่	3.625	0.618		5.865	0.000*	1.675	0.126
คุณค่าของผลลัพธ์	0.297	0.235	0.122	1.268	0.206		
ความคาดหวัง	0.184	0.247	0.077	0.747	0.456		
เครื่องมือ	-0.232	0.221	-0.101	-1.047	0.296		
ทัศนคติต่อพฤติกรรม	0.121	0.254	0.048	0.479	0.632		
การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	0.020	0.211	0.009	0.095	0.925		
การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม	-0.457	0.189	-0.201	-0.2416	0.016*		

$R = 0.158$, $R^2 = 0.025$, Adjusted R Square = 0.010, SEE = 1.474500, *sig < 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่ามีตัวแปรอิสระ จำนวน 1 ตัวแปร ที่มีผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชนในเขตปทุมวัน คือ ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (ค่าน้ำหนัก = -0.457) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.158 และสามารถพยากรณ์ (R^2) พฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายได้ร้อยละ 2.5 มีค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ที่ ± 1.474500 ซึ่งสามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

$$Y_2 = 3.625 + (-0.457) (\text{ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม})$$

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ พบว่า ปัจจัยพฤติกรรมตามแผน ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มีผลผูกพันต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชนในเขตปทุมวันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

จากประชาชนในเขตปทุมวันที่ตอบแบบสอบถาม ทำให้ทราบว่า เพศ อายุ และอาชีพ ต่างกันมีพฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ที่ปฏิบัติตามกฎหมายแตกต่างกัน อธิบายได้ว่า ในสังคมปัจจุบันเพศหญิงอาจมีบทบาทในการจัดการเอกสารและภาระทางการเงินของครัวเรือนมากกว่าเพศชาย จึงมีความรอบคอบและใส่ใจในการรวบรวมเอกสารเพื่อใช้

สิทธิลดหย่อนภาษีได้ครบถ้วน โดยเฉพาะกลุ่มอายุ 59-77 ปี ที่มีอาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีความผูกพันกับระเบียบราชการและตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นพลเมืองดี ขณะที่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีพฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มรายได้เฉลี่ย 100,001 บาทขึ้นไป และกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 25,000 บาท มีความแตกต่างจากกลุ่มรายได้อื่นอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากผู้มีรายได้สูงมักมีภาระภาษีที่สูงขึ้นตาม จึงอาจเกิดความรู้สึกว่าการจ่ายภาษีสูงเกินไป เมื่อเปรียบเทียบผลประโยชน์กับต้นทุนของการยื่นภาษี จึงนำไปสู่แรงจูงใจในการวางแผนภาษีหรือหลีกเลี่ยงภาระภาษีที่สูง ส่วนกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำ อาจเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจข้อมูลกฎหมายภาษี ทำให้มีพฤติกรรมที่แตกต่างออกไป

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีที่ปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชนในเขตปทุมวันมากที่สุด คือ ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม โดยประชาชนให้ความสำคัญต่อความเสถียรและความพร้อมใช้งานของช่องทางการยื่นภาษีออนไลน์ ซึ่งสะท้อนว่าความสามารถในการควบคุมขั้นตอนและกระบวนการยื่นภาษีมีผลส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความมั่นใจในการเข้าถึงและใช้งานระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing) ที่มีความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ งานวิจัยของ ปิยะวิทย์ ทิพรส และคณะ (2567) สนับสนุนผลการศึกษานี้ โดยพบว่าคุณภาพการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงต่อความพึงพอใจในการยื่นภาษี โดยเฉพาะด้านประสิทธิภาพการใช้งานและความพร้อมของระบบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดอุปสรรคในการดำเนินการยื่นภาษี และทำให้ผู้เสียภาษารู้สึกว่าสามารถควบคุมกระบวนการได้ด้วยตนเอง ดังนั้น กรมสรรพากรสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงระบบบริการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนว่ามีความรู้และความสามารถเพียงพอต่อการยื่นภาษีให้ถูกต้องตามกฎหมาย

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปัจจัยความคาดหวัง ด้านเครื่องมือ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีที่ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยประชาชนให้ความสำคัญต่อความเชื่อว่าการยื่นภาษีอย่างถูกต้องจะช่วยลดความกังวลต่อปัญหาภาษีในอนาคต ประชาชนไม่ได้คำนึงถึงเพียงผลลัพธ์ทางตรงจากการได้รับเงินคืนเท่านั้น แต่ยังเห็นคุณค่าในผลทางอ้อม เช่น การลดความเสี่ยงจากการถูกตรวจสอบย้อนหลัง ค่าปรับ หรือความเครียดจากภาระทางกฎหมาย สอดคล้องกับงานของ ญัฐนิช สังหิตกุล และเอกลักษณ์ ไชยภูมิ (2567) ที่พบว่า ผู้ใช้บริการรับรู้ถึงความถูกต้องของระบบการยื่นภาษีออนไลน์และเห็นประโยชน์ในด้านเวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ทั้งนี้ การยื่นภาษีที่ถูกต้องผ่านช่องทางที่สรรพากรกำหนด จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่สร้างความมั่นใจว่าการปฏิบัติตามกฎหมายเป็นหนทางที่ปลอดภัยและให้ความมั่นคงทางภาษีในระยะยาว ดังนั้น กรมสรรพากรสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้พัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นว่าการยื่นภาษีผ่านช่องทางที่ถูกต้อง จะช่วยให้ผู้ยื่นภาษีสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ปัจจัยถัดมา คือ ปัจจัยความคาดหวัง ด้านคุณค่าของผลลัพธ์ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีที่ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยประชาชนให้ความสำคัญกับการได้รับเงินคืนภาษี อธิบายได้ว่า ประชาชนจะปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมยื่นภาษีตามกฎหมายบนพื้นฐานของการประเมินว่าผลลัพธ์หรือเงินคืนภาษีที่ได้รับนั้นมีคุณค่าต่อตนเองเพียงใด

สอดคล้องกับงานของ ประทุมมา ภูริบริบูรณ์ และจารุวรรณ แซ่เต้า (2566) ที่พบว่า ความพึงพอใจต่อการชำระภาษีมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยการได้รับเงินคืนภาษีตามสิทธิ์ถือเป็นผลลัพธ์เชิงบวกที่สร้างความพึงพอใจและนำไปสู่ความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีในที่สุด ดังนั้น กรมสรรพากรสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้พัฒนามาตรการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการคืนเงินภาษี อันจะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนมีพฤติกรรมการยื่นภาษีที่ปฏิบัติตามกฎหมายมากขึ้น

อีกปัจจัยหนึ่ง คือ ปัจจัยพฤติกรรมตามแผน ด้านทัศนคติต่อพฤติกรรม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีที่ปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชน โดยประชาชนให้ความสำคัญในเรื่องการยื่นภาษีเงินได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นความรับผิดชอบในฐานะพลเมือง การปฏิบัติตามกฎหมายภาษีจึงถือเป็นบรรทัดฐานทางจริยธรรมของประชาชนในเขตปทุมวัน แสดงให้เห็นว่าประชาชนไม่ได้มองการยื่นภาษีเป็นเพียงภาระทางกฎหมาย แต่เป็นหน้าที่ทางสังคมที่ควรกระทำโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตน สอดคล้องกับงานของ วัฒนา ศรีถาวร และอังสนา ศรีประเสริฐ (2564) ที่พบว่า ทัศนคติที่ดีของผู้เสียภาษีเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษี ดังนั้น กรมสรรพากรควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารข้อมูล ความรู้ และการปลูกฝังความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีเพื่อรักษาพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชนในระยะยาว

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของประชาชนในเขตปทุมวัน คือ ปัจจัยพฤติกรรมตามแผน ด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม เพียงด้านเดียว ซึ่งมีผลผกผันต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีเงินได้ที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั่นคือการเพิ่มขึ้นของการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ส่งผลให้พฤติกรรมการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายลดลงอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ ความมั่นใจของประชาชนในการจัดการขั้นตอนการยื่นภาษี (เช่น ความราบรื่นและมีประสิทธิภาพของระบบ e-Filing) ช่วยลดโอกาสของการงัดข้อคัดหย่อนที่ไม่มีหลักฐานหรือเกินสิทธิ์ และการมีความคิดที่จะหาวิธีหลีกเลี่ยงภาระภาษีได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารยะ ทิมละม่อม (2561) ที่ระบุว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมเป็นกลไกสำคัญที่บ่งชี้ว่าบุคคลมีอำนาจในการจัดการกับทรัพยากรและสถานการณ์เพื่อควบคุมเจตนาให้กลายเป็นการกระทำที่เหมาะสม ซึ่งในบริบทนี้คือการยับยั้งการกระทำที่ผิดกฎหมาย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยทั้งหมดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน พบว่า ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Sorg (1983) ที่เสนอการจำแนกพฤติกรรมเป็นประเภทที่ครอบคลุมทั้งการปฏิบัติตามและไม่ปฏิบัติตามนโยบาย โดยเน้นว่าพฤติกรรมของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับความตั้งใจและท่าทีของบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตามนโยบาย ซึ่งแนวคิดนี้มีรากฐานมาจาก ทฤษฎีการป้องกันของ Becker (1968) ที่อธิบายว่าการตัดสินใจกระทำผิดกฎหมายสามารถอธิบายได้ในลักษณะเดียวกับการตัดสินใจทางเศรษฐกิจทั่วไป กล่าวคือ บุคคลจะเลือกกระทำผิดก็ต่อเมื่อผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการกระทำผิดมีค่ามากกว่าความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นหากถูกจับกุมและลงโทษ ดังนั้น ความตั้งใจและท่าทีของบุคคลที่เกิดจากการประเมินความเสี่ยงและผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนในเขตปทุมวัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างและครอบคลุมมากขึ้น เช่น ศึกษาประชาชนในหลายพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลและความคิดเห็นที่แตกต่างและหลากหลายมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการยื่นภาษีของประชาชนเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เช่น ความรู้ด้านภาษี ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ทางภาษี เจตคติทางภาษี และปัจจัยด้านเทคโนโลยีทางภาษี (เช่น ระบบ e-Filing) เป็นต้น เพื่อให้งานวิจัยมีความครอบคลุมและครบถ้วนมากขึ้น
3. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเพิ่มการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ หรือการสังเกตพฤติกรรม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2565). บทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร. สืบค้น 5 ตุลาคม 2568, จาก <https://www.rd.go.th/674.html>
- กรมสรรพากร. (2566). ประมวลรัษฎากร. สืบค้น 21 กันยายน 2568, จาก <https://www.rd.go.th/315.html>
- ณัฐนิช สังหิตกุล และเอกลักษณ์ ไชยภูมิ. (2567). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา, 6(3). สืบค้น 4 ตุลาคม 2568, จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/article/view/272287/184914>
- นันทน วิเศษสรรพ, อังสนา ศรีประเสริฐ, และวัฒน์ รัมมะพ้อ. (2562). โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคลของ SMEs. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- บุญเลิศ โพธิ์ขำ. (2567). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถการให้เหตุผลและคุณลักษณะที่พึงประสงค์วิชากฎหมายแรงงานสำหรับนักศึกษาอาชีวศึกษา. วารสารการวัดผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปิยะวิทย์ ทิพรส, ยศยา พูนสุขโช, ภูมิพัฒน์ พงศ์พฤติกุล, และสุกัญญา สิงห์ตุ้ย. (2567). อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อความพึงพอใจในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร. วารสารสุทธิปริทัศน์, 38(4). สืบค้น 4 ตุลาคม 2568, จาก https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPU_Suthiparithat_Journal/article/view/273551/184262
- ประทุมมา ภูริบริบูรณ์ และจารุวรรณ แซ่เต๋. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของบุคคลต่างชาตินที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย. วารสารรัชต์ภาคย์, 17(50). สืบค้น 4 ตุลาคม 2568, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/258772>
- ประทีป ทับอัตรานนท์ และจิตาภา พรยิ่ง. (2566). มาตรการทางกฎหมาย ในการป้องปรามและปราบปราม การทวงถามหนี้ที่ใช้ความรุนแรงอันเป็นความผิดต่อกฎหมาย. Journal of Roi Kaensarn Academi, 8(8).

- ไพจิตร ประสานพันธ์ .(2556). การพัฒนาแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นโรคเบาหวาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา). สืบค้น 2 ตุลาคม 2568, จาก <https://buiir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/16470/10/title.pdf>
- ภัทราพรณ รุ่งเรืองศิลปวิทยา. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา). สืบค้น 2 ตุลาคม 2568, จาก <https://buiir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/7397/1/Fulltext.pdf>
- วัฒนา ศรีถาวร และ อังสนา ศรีประเสริฐ. (2564). พฤติกรรมการเสียภาษีและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของ SMEs: มุมมองของผู้ทำบัญชีและเจ้าหน้าที่สรรพากร. วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 13(2). สืบค้น 4 ตุลาคม 2568, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs/article/view/248547/168754>
- สุภกัญญาณี สุขสำราญ.(2544). ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมและความคาดหวังของผู้บริหารและครูผู้สอนสถานศึกษาเอกชน เขตศึกษา 5 ในการปฏิรูปการศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สถาบันราชภัฏเพชรบุรี).
- อนุวัตร จุลินทร, ดุษฎี โยเหลา, และเพชรรัตน์ ไสยสมบัติ. (2562). ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลและทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนการนำไปประยุกต์ใช้ด้านธุรกิจ. วารสาร Humanities, Social Sciences and Arts, (5).
- อารยะ ทิมละม่อม. (2561). การชี้แจงการออกกำลังกายอย่างปลอดภัย: การประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา). สืบค้น 1 ตุลาคม 2568, จาก <https://buiir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/7794/1/Fulltext.pdf>
- Ajzen, I. (1985). From intentions to action: a theory of planned behavior. In J. Huhl, & J. Beckman (Eds.), Will; performance; control (psychology); motivation (psychology) (pp. 11–39). Springer-Verlag.
- Becker, G. S. (1968). Irrational behavior and economic theory. *Journal of Political Economy*, 76 (2). 169-217.
- Bello, K. B., & Danjuma, I. (2014). Review of models/theories explaining tax compliance behavior.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. Harper & Row.
- Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). (2010). *Understanding and influencing taxpayers' compliance behaviour*.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary. (2000). Oxford University Press.
- Sorg, J. D. (1983). A typology of implementation behaviors of street-level bureaucrats. *Policy Studies Review*, 2(3), 391-406.
- Vroom, V. H. (1964). *Work and Motivation*. Prentice – Hall
- Yamane, T. (1973) *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Edition, Harper and Row.